

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Oktawian Nawrot
SSN Mirosław Sadowski

w sprawie z odwołania B. R.
od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr [...] z dnia 24 sierpnia 2023 r.,
w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek
uprawniający do przejścia w stan spoczynku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 16 kwietnia 2024 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje Krajowej
Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.**

Oktawian Nawrot Joanna Lemańska Mirosław Sadowski

[SOP]

UZASADNIENIE

Uchwałą Nr [...]z 24 sierpnia 2023 r. w przedmiocie dalszego zajmowania
stanowiska przez sędziego osiągającego wiek uprawniający do przejścia w stan
spoczynku Krajowa Rada Sądownictwa (dalej również: KRS, Rada), na podstawie

art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 217 ze zm.; dalej: p.u.s.p.), nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez B. R. - sędziego Sądu Okręgowego w X.

Z uzasadnienia uchwały wynika, że pismem z 29 czerwca 2023 r. B. R. (dalej: skarżąca) złożyła oświadczenie wyrażające wolę dalszego zajmowania stanowiska sędziego.

Zespół członków KRS na posiedzeniu w dniu 21 sierpnia 2023 r. przyjął jednogłośnie stanowisko o rekomendowaniu KRS podjęcia uchwały o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącą, stwierdzając, że jest to poparte interesem wymiaru sprawiedliwości. Wyrażając opinię, zespół uwzględnił m.in. dane statystyczne dotyczące pracy skarżącej w [...] Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w X. oraz pozytywną opinię służbową, sporządzoną przez Przewodniczącego tego Wydziału.

KRS na posiedzeniu w dniu 24 sierpnia 2023 r. nie zgodziła się ze stanowiskiem zespołu i stwierdziła brak wyjątkowych przesłanek pozwalających na uwzględnienie wniosku skarżącej o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie przez nią stanowiska sędziego. Z uzasadnienia uchwały wynika, że podejmując decyzję, Rada wzięła pod uwagę m.in. opinię Przewodniczącego [...] Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w X. i dane statystyczne dotyczące pracy skarżącej oraz uwzględniła informacje o sytuacji kadrowej w Sądzie Okręgowym w X. - w szczególności w [...] Wydziale Cywilnym Odwoławczym. Zdaniem Rady, za odmową wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącą przemawiała sytuacja kadrowa Wydziału, w którym ona orzeka, a także przedłożone dane statystyczne dotyczące jej pracy. Rada stwierdziła, że w [...] Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w X. orzeka wystarczająca liczba sędziów, którzy są w stanie zapewnić prawidłową realizację powierzonych zadań.

Zdaniem Rady, odstępstwo od zasady przejścia w stan spoczynku powinno znajdować zastosowanie wyjątkowo i tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych nie tylko w stopniu wystarczającym (porównywalnym z innymi), lecz w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. W niniejszej sprawie KRS nie dopatrzyła się takich okoliczności,

które mogłyby uzasadniać odstępianie od zasady, jaką jest przejście sędziego w stan spoczynku.

Odwołanie od powyższej uchwały wniosła skarżąca, zaskarżając ją w całości i zarzucając naruszenie:

1) przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 i art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 269 ze zm.; dalej: u.KRS) poprzez dokonanie oceny materiału przedstawionego Radzie bez dochowania obowiązku wszechstronnego rozważenia okoliczności sprawy, dokonanie tej oceny w sposób dowolny, arbitralny, bez wskazania jasnych kryteriów, w sprzeczności ze stanowiskiem zespołu członków KRS, który po zapoznaniu się z przedstawionymi materiałami w postaci zaświadczenia psychologa, opinii służbowej Przewodniczącego [...] Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w X. i przesłaną przez Sąd Okręgowy w X. dokumentacją statystyczną, jednogłośnie pozytywnie zaopiniował wniosek, rekomendując podjęcie uchwały o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez uczestniczkę, stwierdzając, że jest to poparte interesem wymiaru sprawiedliwości; nadto brak właściwego uzasadnienia uchwały;

2) prawa materialnego, tj. 69 § 1b w zw. z art. 69 § 1 p.u.s.p. w zw. z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 180 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 484 ze zm.; dalej: Konstytucja RP) poprzez ich błędną wykładnię, skutkującą naruszeniem „zasady demokratycznego państwa prawa”, równości wobec prawa i zasady nieusuwalności sędziów, a tym samym pozbawienie skarżącej możliwości dalszego sprawowania urzędu w sytuacji, gdy spełnia wszystkie ustawowe wymogi formalne, przewidziane do dalszego sprawowania urzędu, zaś KRS na podstawie niejasnych kryteriów podjęła arbitralną decyzję, pozostającą w sprzeczności z przedstawionymi materiałami i oceną zespołu, naruszając zasadę równego traktowania sędziów i wymagając od uczestniczki ekstraordynaryjnych zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych, nieporównywalnych do innych sędziów.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia KRS.

Rada wniosła o oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Według art. 69 § 1 p.u.s.p. sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie.

Artykuł 69 § 1b p.u.s.p. przewiduje natomiast, że KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa jest ostateczna. W przypadku niezakończenia postępowania związanego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku, o którym mowa w § 1, sędzia pozostaje na stanowisku do czasu zakończenia tego postępowania.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, od uchwały KRS wydanej na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p. przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego na podstawie art. 44 ust. 1 u.KRS (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NZP 3/21). W kontekście rozpoznawanej sprawy, kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się przy tym do badania, czy uchwała KRS nie została podjęta z naruszeniem przepisów prawa (art. 44 ust. 1 u.KRS), w szczególności czy nie jest arbitralna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 2/21).

Podkreślenia jednocześnie wymaga, że w sprawach indywidualnych, w świetle art. 33 ust. 1 u.KRS, Rada jest obowiązana przed podjęciem uchwały wszechstronnie rozważyć sprawę na podstawie udostępnionej dokumentacji

oraz wyjaśnień uczestników postępowania lub innych osób, jeżeli zostały złożone. Nakaz podjęcia uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy oznacza, że Rada nie może pominąć istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wynikających z udostępnionej dokumentacji lub wyjaśnień, czy innych zebranych dowodów, ani dokonać ustaleń sprzecznych z tym materiałem, zaś samo rozstrzygnięcie powinno być wynikiem wszechstronnego rozważenia wszystkich aspektów sprawy w sposób, który nie był dowolny. W przypadku podejmowania uchwały dotyczącej wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego osiągniętego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku przesłankami, które Rada jest zobowiązana uwzględnić, są: uzasadniony interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny, w szczególności racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów.

W kontekście powyższego, zasadny okazał się sformułowany przez skarżącą zarzut naruszenia przez Radę obowiązków wszechstronnego rozważenia sprawy oraz należytego uzasadnienia podjętego rozstrzygnięcia.

Lektura uzasadnienia zaskarżonej uchwały jednoznacznie wskazuje, że KRS zaniechała pogłębionej analizy sprawy. Uzasadnienie zaskarżonej uchwały jest ogólnikowe, co w istocie uniemożliwia poznanie okoliczności, które według KRS przesądziły o podjęciu decyzji o odmowie uwzględnienia wniosku skarżącej o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie przez nią stanowiska sędziego.

Przede wszystkim Rada w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały w żadnej mierze nie odniosła się merytorycznie do opinii zespołu członków KRS i nie wyjaśniła, z jakich przyczyn nie podzieliła jego stanowiska o rekomendowaniu KRS podjęcia uchwały o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącą, a które to stanowisko – co istotne – zostało podjęte jednomyślnie przez członków zespołu i w oparciu o te same dokumenty, w oparciu o które procedowała następnie Rada (tj. m.in. dane statystyczne dotyczące pracy skarżącej w [...] Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w X. oraz pozytywną opinię służbową, sporządzoną przez Przewodniczącego tego Wydziału).

Nie sposób również podzielić argumentacji Rady, że dane statystyczne dotyczące pracy skarżącej jednoznacznie przemawiały za odmową wyrażenia

zgody na dalsze zajmowanie przez nią stanowiska sędziego. Choćby bowiem ze statystyk dotyczących uzasadnień wynika, że liczba sporządzonych przez skarżącą uzasadnień w okresie statystycznym od czerwca 2022 r. do czerwca 2023 r. przekraczała średnią obowiązującą w wydziale, w którym orzeka (liczba sporządzonych przez skarżącą uzasadnień wyniosła 120, podczas gdy średnia statystyczna wynosiła 103).

Rada w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały w żadnej mierze nie odniosła się też do pozytywnej dla skarżącej opinii służbowej Przewodniczącego [...] Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w X..

Należy także zgodzić się ze skarżącą, że uzasadnienie zaskarżonej uchwały nie zawiera żadnej argumentacji odnośnie do przyjętej przez Radę konkluzji, że obsada sędziowska w [...] Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w X. jest wystarczająca dla zapewnienia prawidłowej realizacji powierzonych zadań, co czyni niezasadnym uwzględnienie wniosku skarżącej. Z danych statystycznych, którymi dysponowała Rada, podejmując zaskarżoną uchwałę, wynika przy tym wręcz odwrotny wniosek, tj. że w [...]

Wydziale Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w X. wskaźnik zaległości w rozpoznawaniu spraw co roku się zwiększa.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Najwyższy nie ma wątpliwości, że zaskarżona uchwała Rady została podjęta w sposób dowolny, bez wszechstronnego rozpatrzenia posiadanych materiałów, co rodzi konieczność jej uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Zasadny okazał się również częściowo zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci art. 69 § 1 i art. 69 § 1b p.u.s.p.

Treść art. 69 § 1 p.u.s.p. jednoznacznie wskazuje, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65 roku życia i taka sytuacja powinna być traktowana jako zasada. Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma charakter fakultatywny i stanowi od niej wyjątek. Warunkiem materialno-prawnym, niezbędnym do podjęcia uchwały, jest złożenie przez sędziego oświadczenia potwierdzającego wolę dalszego sprawowania urzędu oraz zaświadczenia potwierdzającego stan zdrowia. Należy jednak podkreślić, że spełnienie tych warunków nie daje gwarancji dalszego zajmowania przez

sędziego stanowiska. Sama wola sędziego jest niewystarczająca do podjęcia uchwały wyrażającej zgodę na kontynuowanie pracy na stanowisku sędziego po osiągnięciu ustawowego wieku. W tym zakresie za niezasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 180 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w powiązaniu z przywołanymi przepisami prawa materialnego. Możliwość „dalszego zajmowania stanowiska sędziego” (tj. po osiągnięciu wieku przejścia sędziego w stan spoczynku) nie stanowi konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości lub interesu społecznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 62/21).

Art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. wskazuje na uznanie, jakie przysługuje Radzie w kwestii wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez sędziego stanowiska pomimo ukończenia przez niego 65 roku życia. Ustawa wyraźnie bowiem stanowi, że KRS „może wyrazić zgodę”. Nie oznacza to jednak, że KRS może działać na zasadzie pełnej uznaniowości i w ten sposób arbitralnie decydować o pozostawieniu sędziego w stanie czynnym po osiągnięciu przez niego ustawowego wieku przechodzenia w stan spoczynku. Uznaniowość Rady jest ograniczona kryteriami wskazanymi *expressis verbis* w art. 69 § 1b p.u.s.p. Na Radzie spoczywa zatem obowiązek uzasadnienia, że interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny wymaga odstąpienia od zasady, względnie tego nie uzasadnia. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Rady, że odstępstwo od zasady przejścia w stan spoczynku powinno znajdować zastosowanie wyjątkowo i tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych nie tylko w stopniu wystarczającym (porównywalnym z innymi), lecz w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. Takie kryterium nie wynika z treści przepisów prawa. Wszelkie okoliczności związane z cechami osobistymi sędziego mogą i powinny być rozważane jedynie w odniesieniu do interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego. Hipotetycznie rzecz ujmując, nawet jeżeli sędzia nie wyróżnia się na tle innych sędziów, to interes wymiaru sprawiedliwości

(lub ważny interes społeczny) może przemawiać za jego pozostaniem w służbie, i odwrotnie – nawet jeżeli mamy do czynienia z wyróżniającym się sędzią, interes wymiaru sprawiedliwości (lub ważny interes społeczny) nie zawsze będzie przemawiać za odstępstwem od zasady.

Analizując kwestię przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p., KRS powinna zatem wykazać, że interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny nie wymaga pozostawienia sędziego, który zgłosił Radzie wolę dalszego pełnienia służby sędziowskiej, na dotychczasowym stanowisku (art. 61 § 1b zd. 1 w zw. z art. 69 § 1 p.u.s.p.).

W świetle powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Oktawian Nawrot Joanna Lemańska Mirosław Sadowski

(k.b.)

[ms]